

Studying the Moderating Role of Academic Buoyancy in Relationship between Students' Intrinsic Motivation and their Academic Engagement in Farhangian University of Zahedan City

Elahe Shiybak¹, Samaneh Salimi^{2*}

1. M.Sc., Department of Educational Administration, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran

2. Assistant Professor, Department of Educational Administration, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran

(Received: February 10, 2021; Accepted: June 15, 2021)

Abstract

The present research aimed at studying the moderating role of academic buoyancy in the relationship between the students' intrinsic motivation and their academic engagement in the Farhangian university of Zahedan city. This study was a descriptive correlational research. The statistic population included 2410 students of Farhangian University of Zahedan city. 330 students were selected as the sample by applying simple random sampling method. To collect data, McCallie et al(1991) Intrinsic Motivation Inventory, Academic Engagement Questionnaire of Schaufeli et al. (2002) and, Martin and Marsh's (2006) questionnaire of Academic Buoyancy were applied. The questionnaire content validity was confirmed by 8 connoisseurs based on the content validity index and content validity ratio. Moreover, by applying Cronbach's alpha, the internal consistency of the questionnaires was estimated 0.907, 0.723 and 0.720, respectively. Furthermore, the results of correlation coefficient and structural equation model showed that the intrinsic motivation has direct influence on the academic engagement and buoyancy. In addition, the academic engagement has direct effect on the academic buoyancy. Moreover, the indirect influence of intrinsic motivation on the academic engagement by the moderating role of academic buoyancy has been a little more than its direct effect. Therefore, regarding this matter that the students' academic buoyancy leads to their academic engagement, the planning for the creation of academic buoyancy in the students of Farhangian University is suggested to be noticed.

Keywords: Academic buoyancy, Academic engagement, Intrinsic motivation.

بررسی نقش میانجی سرزندگی تحصیلی در رابطه بین انگیزش درونی با اشتیاق تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان شهر زاهدان

الهه شیبیک^۱، سمانه سلیمی^{۲*}

۱. کارشناسی ارشد، گروه مدیریت آموزشی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران
۲. استادیار، گروه مدیریت آموزشی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۲۲؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۲۵)

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش میانجی سرزندگی تحصیلی در رابطه بین انگیزش درونی با اشتیاق تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان شهر زاهدان بود که با روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی انجام گرفت. جامعه آماری پژوهش را دانشجویان دانشگاه فرهنگیان شهر زاهدان با تعداد ۲۴۱۰ نفر تشکیل دادند که با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، ۳۳۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه‌های انگیزش درونی مک‌کالی و همکاران (۱۹۹۱)، اشتیاق تحصیلی شافلی و همکاران (۲۰۰۲) و سرزندگی تحصیلی مارتین و مارش (۲۰۰۶) استفاده شد. روایی محتوایی پرسشنامه‌ها براساس شاخص روایی محتوایی و نسبت روایی محتوایی با نظر ۸ نفر متخصص تأیید شد. همچنین، همسانی درونی پرسشنامه‌ها براساس ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۹۰۷، ۰/۷۲۳ و ۰/۷۲۰ برآورد شد. نتایج ضریب همبستگی و مدل معادلات ساختاری نشان داد که انگیزش درونی بر اشتیاق تحصیلی؛ انگیزش درونی بر سرزندگی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی بر سرزندگی تحصیلی اثر مستقیم دارد، همچنین، تأثیر غیر مستقیم انگیزش درونی بر اشتیاق تحصیلی از طریق سرزندگی تحصیلی کمی بیشتر از تأثیر مستقیم آن بوده است. بنابراین، با توجه به اینکه سرزندگی تحصیلی دانشجویان بر اشتیاق تحصیلی تأثیر دارد، توصیه می‌شود برای ایجاد سرزندگی تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان برنامه‌ریزی شود.

واژگان کلیدی: اشتیاق تحصیلی، انگیزش درونی، سرزندگی تحصیلی.

مقدمه

رسالت اصلی نظام‌های آموزشی کشورها، تربیت نیروی انسانی لازم برای رشد و پیشرفت آن جامعه است، دانشگاه‌ها به عنوان مهم‌ترین پایگاه علمی برای پرورش نیروی متخصص، آگاه و باتجربه، نقشی بسیار مهم در این میان ایفا می‌کنند (ماکارا و کارابنیک^۱، ۲۰۱۷). دانشگاه‌ها به عنوان مراکز تفکر و تولید دانش، وظیفه تربیت نیروی انسانی متخصص و پاسخگو به نیازهای حال و آینده جامعه را بر عهده دارند، دانشگاه‌ها هر ساله دانشجویان جدیدالورود را پذیرش و دانشجویانی را نیز فارغ‌التحصیل می‌کنند. در این چرخه مستمر، توجه به شاخص‌های مهم یادگیری از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است (سیامپا^۲، ۲۰۱۴). در ایران بنا بر ضرورت و جایگاه تعلیم تربیت دانشگاه‌های گوناگونی تأسیس شدند. یکی از این دانشگاه‌ها، دانشگاه فرهنگیان است. دانشگاه فرهنگیان، دانشگاهی است برای تأمین، تربیت و توانمندسازی منابع انسانی^۳ وزارت آموزش و پرورش، پیشرو در آموزش، تولید و ترویج علم نافع مورد نیاز آموزش و پرورش، پژوهش سرآمد در آموزش و شایستگی‌های حرفه‌ای و تخصصی تربیت‌محور، توانمند در بهره‌گیری از فناوری‌های نوین آموزشی و تربیتی در انجام مأموریت‌ها، مبتنی بر معیارهای نظام اسلامی، توانمند در زمینه‌سازی برای شکوفایی فطرت، استعدادها و شکل‌گیری هویت یکپارچه اسلامی ایرانی - انقلابی دانشجومعلم (اساسنامه دانشگاه فرهنگیان، ۱۳۹۰). این نظام به طور مستقیم با جامعه در ارتباط است و دامنه و اهداف آن در جوامع پیشرفته گسترده‌تر شده است. تربیت معلمان نسل آینده، مأموریتی بزرگ برای دانشگاه نوپای فرهنگیان است. در این زمینه نحوه تربیت و آماده‌سازی دانشجومعلم ارتباط مستقیمی با اثربخشی آنان در افزایش یادگیری دانش‌آموزان دارد. کیفیت و گستره پیشرفت‌های دانش‌آموز از طریق شایستگی، حساسیت و انگیزش^۴ معلم قابل پیش‌بینی است (ساریتا و سونیا^۵، ۲۰۱۶)، که

-
1. Makara & Karabennick
 2. Ciampa
 3. Empowering human resources
 4. Motivation
 5. Sarita & Sonia

بخشی از شایستگی‌ها از طریق دوره تربیت معلم کسب و ایجاد می‌شود. تربیت معلم برنامه‌ای برای توسعه حرفه‌ای^۱ و شایستگی معلم است که از طریق فرایند آموزش و آماده‌سازی، پیش نیازهای حرفه معلمی و آمادگی برای مواجهه با چالش‌های آن ایجاد می‌شود (سینگه^۲، ۲۰۰۸).

علاقه به حرفه معلمی یکی از موضوع‌هایی است که در تضمین کیفیت و شایستگی معلم نقش دارد. علاقه از جمله متغیرهایی است که برای درک و بهبود فرایند آموزش، مهم به شمار می‌آید. این متغیر با استراتژی‌های معلم در سازگاری با چالش‌های روزمره حرفه‌ای و نیز احساس رضایت کلی وی از زندگی، پیوندی استوار دارد. علاقه معلم، محیط یادگیری را برای دانش‌آموزان شکل می‌دهد؛ انگیزه آنان را تحت تأثیر قرار داده و موجبات پیشرفت تحصیلی را نیز فراهم می‌آورد (رونس^۳، ۲۰۱۱). یافته‌ها نشان می‌دهند دانشجومعلمانی که نسبت به حرفه معلمی علاقه زیادی داشته‌اند، در مقایسه با آن‌هایی که به این حرفه علاقه متوسط یا کمی نشان داده‌اند، در طول تدریس خود تلاش بیشتری را مبذول داشته‌اند؛ در تدریس به صورت حرفه‌ای عمل می‌کنند؛ برای توسعه حرفه تدریس، اشتیاق بیشتری از خود نشان داده‌اند و از انتخاب معلمی به عنوان حرفه تخصصی، رضایت بیشتری داشته‌اند (ایرن^۴، ۲۰۱۲). یکی از مؤلفه‌هایی که باعث علاقه به حرفه معلمی می‌شود، اشتیاق تحصیلی^۵ دانشجومعلمان است. پیوند رفتارهای دانشجو و شرایط محیطی دانشگاه سبب ایجاد اشتیاق در فرد و موفقیت وی می‌شود. اشتیاق چیزی بیش از یک وضعیت هیجانی گذرا و خاص است و به یک حالت پایای سرایت‌نده و هیجانی-شناختی اشاره دارد که روی یک موضوع، واقعه یا رفتار خاص متمرکز می‌شود (جلیلیان، عظیم‌پور و قلیزاده، ۱۳۹۷). سازه اشتیاق تحصیلی به رفتارهایی که به یادگیری و پیشرفت تحصیلی مربوط است، اطلاق می‌شود. این مفهوم به کیفیت تلاشی اشاره دارد که فراگیر صرف فعالیت‌های هدفمند آموزشی می‌کند تا به صورت مستقیم در دستیابی به نتایج مطلوب نقش داشته باشند (عباسی و همکاران، ۱۳۹۵).

-
1. Professional development
 2. Singh
 3. Roness
 4. Eren
 5. Academic engagement

اشتیاق تحصیلی سازه‌ای چندبعدی است که شامل مؤلفه‌های مختلف رفتاری، شناختی و انگیزشی است (آرچامبالت^۱ و همکاران، ۲۰۱۶). اسچافلی^۲ (۲۰۰۲) برای اشتیاق تحصیلی سه بعد شناختی^۳، انگیزشی^۴ و رفتاری^۵ معرفی کرده‌اند: الف) اشتیاق تحصیلی شناختی: به‌کارگیری راهبردهای شناختی و فراشناختی در یادگیری؛ ب) اشتیاق تحصیلی انگیزشی (عاطفی): شامل سه مؤلفه احساس، ارزش و عاطفه است و دوست داشتن محیط آموزشی و علاقه به کارهای دانشگاه را دربرمی‌گیرد؛ ج) اشتیاق تحصیلی رفتاری: شامل حضور فعال همراه با شوق و شور در محیط آموزشی می‌شود (فولادی، کجباف و قمرانی، ۱۳۹۷).

پایین‌بودن سطح اشتیاق تحصیلی آثار منفی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان دارد از جمله باعث ترک دانشگاه و کاهش سطح پیشرفت تحصیلی دانشجویان می‌شود و با ترک هر دانشجو، خسارت جبران‌ناپذیری به جامعه وارد می‌شود (توان و همکاران، ۱۳۹۸). اشتیاقی که دانشجویان به تحصیل نشان می‌دهند بخشی از آن به داشتن یا نداشتن انگیزش مرتبط می‌شود. انگیزش جنبه مهم فرایند یادگیری است به گونه‌ای که برخی محققان معتقدند انگیزش و یادگیری آن‌قدر از درون به هم وابسته هستند که امکان یادگیری بدون انگیزش وجود ندارد. یادگیری لازم زمانی صورت می‌گیرد که انگیزش لازم برای یادگیری وجود داشته باشد (نعامی و پیریایی، ۱۳۹۶).

نظریه‌ها و دیدگاه‌های مختلفی مانند دیدگاه رفتاری، شناختی، انسان‌گرایی، اجتماعی - فرهنگی تعاریف مختلفی برای انگیزش بیان کرده‌اند (یو و سین^۶، ۲۰۱۸). در حالت کلی، انگیزش را می‌توان نیروی محرک فعالیت‌های انسانی و عامل جهت‌دهنده آن تعریف کرد. همچنین، برای توضیح و تبیین تفاوت بین دانشجویانی که استعداد یکسانی برای یادگیری دارند، اما پیشرفت تحصیلی آن‌ها متفاوت است، از این مفهوم استفاده می‌شود (فورر، اسکینر و پیتزر^۷، ۲۰۱۴). انگیزش دارای دو بعد

1. Archambault
2. Schaffley
3. Cognitive
4. Motivational
5. Behavioral
6. Yu & Singh
7. Furrer, Skinner & Pitzer

درونی^۱ و بیرونی^۲ است. انگیزش درونی به این معناست که فرد عملی را به خاطر کسب رضایت، خشنودی و لذت درونی انجام می‌دهد و تنها خود عمل مهم است؛ اما انگیزش بیرونی مربوط به زمانی است که یک فعالیت به منظور دستیابی به برخی پیامدهای مجزا از آن انجام می‌گیرد نه به دلیل لذت درونی آن (بلاسکووا^۳، ۲۰۱۴). زمانی که افراد به صورت درونی برانگیخته می‌شوند به خاطر چالشی که در اثر فعالیت احساس می‌کنند و لذتی که از انجام آن می‌برند، آن رفتار را انجام می‌دهند (مارینا، لموس و ورسیمو^۴، ۲۰۱۴). بنابراین، دانشجویانی که دارای انگیزش درونی هستند در انجام فعالیت‌ها و تکالیف درسی مداومت و علاقه بیشتری نشان داده و نسبت به سایرین پیشرفت و موفقیت تحصیلی بالاتری نشان خواهند داد (زلالی و قربانی، ۱۳۹۶). از طرف دیگر، زندگی تحصیلی از مهمترین دوره‌های زندگی فرد است که بر تربیت و یادگیری ثمربخش و موفقیت‌آمیز فرد تأثیر می‌گذارد و در آنجا لیاقت‌ها و توانایی‌ها به بار می‌نشیند و پیشرفت‌های علمی حاصل می‌شود؛ اما در زندگی روزانه تحصیلی، دانشجویان با انواع چالش‌ها، موانع و فشارهای خاص این دوره، از جمله نمرات ضعیف، سطوح استرس، تهدید اعتماد به نفس در نتیجه عملکرد، کاهش انگیزش و تعامل و ... مواجه می‌شوند (نانز و لئون^۵، ۲۰۱۶). برخی دانشجویان در برخورد با این موانع و چالش‌ها موفق عمل می‌کنند، اما گروهی دیگر از دانشجویان در این زمینه ناموفق هستند (ابراهیمی بخت و همکاران، ۱۳۹۸). یکی از مسأول مهم در زندگی تحصیلی دانشجویان، مفهوم سرزندگی تحصیلی^۶ است.

سرزندگی به عنوان یکی از مقوله‌های بهزیستی ذهنی در بسیاری از نظام‌های پژوهشی مطرح است. اهمیت توجه به این مقوله تا حدی است که امروزه درباره بهزیستی شاخص‌های ملی تهیه می‌شود و آنقدر این مسئله اهمیت دارد که هر کشور یک شاخص بهزیستی ذهنی برای جامعه خود

-
1. Internal
 2. External
 3. Blaskovaa
 4. Marina, Lemosa & Verissimo
 5. Nunez & Leon
 6. Academic buoyancy

ساخته است (دهقانی زاده و همکاران، ۱۳۹۳). احساس سرزنده بودن، با شادکامی ارتباط نزدیک دارد و به عنوان یکی از تجارب مهم انسانی به شمار می آید. بوستیک^۱ (۲۰۱۳) سرزندگی را به عنوان تجارب درونی سرشار از انرژی معرفی کرده است که از منابع درونی و نه از تهدید اشخاص در محیط سرچشمه می گیرد (بوستیک، ۲۰۱۳). یکی از گرایش های بدیع روان شناسی، روان شناسی مثبت نگر است که یکی از سازه های کلیدی آن در زمینه تحصیلی، سرزندگی تحصیلی است (رفیعی، برقی و شیخ علیزاده، ۱۳۹۸). از نظر آموزشی، ایجاد و حفظ یک انگیزش و اشتیاق علاقه مدار در طول یادگیری و آموزش بسیار حائز اهمیت است. بر این اساس، به نظر می رسد که یکی از مهمترین وظایف دانشگاه، تدارک تجارب کیفی برای دانشجویان، ایجاد علاقه و درگیر شدن در تکلیف و رشد مهارت ها و دانش آنان است (عظیمی و همکاران، ۱۳۹۷). با توجه به اینکه فارغ التحصیلان دانشگاه فرهنگیان به عنوان یک معلم وارد مدارس خواهند شد، توجه به وضعیت آنان و ایجاد رضایتمندی و انگیزش در میان دانشجویان این دانشگاه ارتباط مستقیمی با موفقیت آنها در مدارس به عنوان معلم و تربیت نسل توانمند خواهد داشت. دانشگاه فرهنگیان به عنوان یک نهاد مهم مرتبط با آموزش و پرورش که رسالت آن تولید دانش و تقویت بنیان علمی آموزش و پرورش را بر عهده دارد؛ بنابراین، توجه به مقولات انگیزش، اشتیاق و سرزندگی تحصیلی و عوامل مؤثر بر آن در این دانشگاه می تواند در آینده، آن را به عنوان یک واحد دانش بنیان در ارتقای علمی، فرهنگی و تقویت کننده سیستم آموزش و پرورش در نظر گرفت.

از طرف دیگر، با وجود رقابت های زیادی که بین متقاضیان کنکور برای ورود به دانشگاه وجود دارد و با توجه به وضعیت اشتغال و بیکاری های فراوان، اکثر خانواده ها تمایل دارند که فرزندان شان وارد دانشگاه فرهنگیان شوند. چرا که دانشجویان این دانشگاه از ابتدا حقوق دریافت می کنند، سنوات تحصیلی آنان، جزء سنوات خدمت آنها لحاظ می شود، بیمه دارند و پسر ها از سربازی معاف می شوند. همین موضوعات و مزایا باعث شده است که خیلی از جوان ها هم آرزوی قبولی دانشگاه فرهنگیان داشته باشند. از طرفی با توجه به اینکه اخیرا استان سیستان و بلوچستان، با کمبود نیرو های معلم به خصوص در مناطق محروم مواجه است، شاهد آن هستیم که کیفیت ورودی های دانشگاه

فرهنگیان به نسبت گذشته کاهش یافته است و این می‌تواند خطرآفرین باشد. همه این مسائل برای محقق دغدغه جدی ایجاد کرد که پژوهشی در این زمینه در بین دانشجویان دانشگاه فرهنگیان انجام دهد. پژوهشی که به بررسی تأثیر انگیزش درونی بر اشتیاق تحصیلی با نقش میانجی سرزندگی تحصیلی بپردازد. پیشینه و مبانی نظری در داخل و خارج از کشور هم تأییدکننده مطالب یادشده است. پژوهشی توسط سماوی و نجارپوریان (۱۳۹۸) با عنوان «رابطه علی انگیزش درونی، درگیری تحصیلی و خودنظم‌جویی تحصیلی با عملکرد تحصیلی از طریق یادگیری خودهدایتی در دانش‌آموزان دبیرستانی شهر بندرعباس» صورت گرفته است. نتایج نشان داد تمامی ضرایب مسیر بین متغیرها، از لحاظ آماری معنادار بودند. در این مدل، رابطه انگیزش تحصیلی، درگیری تحصیلی و خودنظم‌جویی تحصیلی با عملکرد تحصیلی مثبت و معنادار بود. همچنین، رابطه یادگیری خود-هدایتی با عملکرد تحصیلی مثبت و معنادار بود. نتایج نشان داد همه فرضیه‌های غیر مستقیم تأیید شدند. رفیعی، برقی و شیخ‌علیزاده (۱۳۹۸) در پژوهشی بیان داشتند بین جو آموزشی و سرزندگی تحصیلی رابطه معنادار وجود دارد. اهداف پیشرفتی عملکردگرا و تبحرگرا با منفی کردن رابطه جو آموزشی و سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفتی عملکردگرایز با مثبت کردن این رابطه نقش تعدیلی را ایفا کردند.

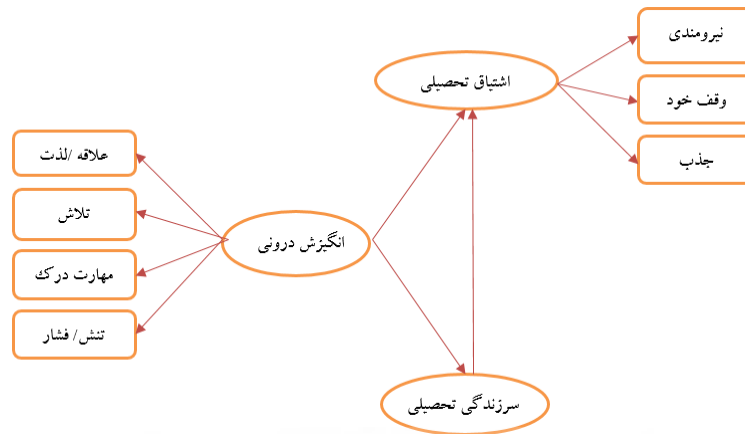
جمنی، عجم و سلم‌آبادی (۱۳۹۸) در پژوهشی به این یافته دست یافتند که بین انگیزش تحصیلی و اشتیاق تحصیلی رابطه مثبت معناداری وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیونی نیز نشان داد که انگیزش تحصیلی می‌تواند اشتیاق تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی کند. نتایج پژوهش پیرانی، تقوایی و میرزایی (۱۳۹۷) حاکی از تأیید فرضیه‌های پژوهش بود. همچنین، نتایج نشان داد بین میانگین نمرات گروه زنان و مردان در متغیرهای پژوهش تفاوتی وجود ندارد. پژوهشی توسط جلیلیان، قلیزاده و عظیم‌پور (۱۳۹۷) با عنوان «پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی براساس اشتیاق تحصیلی و سرسختی روان‌شناختی در دانش‌آموزان دوره متوسطه استان آذربایجان غربی شهر چابهار» صورت گرفته است. نتایج نشان داد بین اشتیاق تحصیلی و سرسختی روان‌شناختی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و این دو متغیر پیش‌بینی ۲۹ درصد از تغییرات سرزندگی تحصیلی را دارند. عظیمی و همکاران (۱۳۹۷)

در پژوهشی نشان دادند تمامی مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی (امیدواری، تاب‌آوری، خوش‌بینی و خودکارآمدی و اشتیاق تحصیلی توان پیش‌بینی تغییرات سرزندگی تحصیلی، به صورت مثبت در دانشجویان پرستاری تأثیر داشته است. نتایج پژوهش ویسکرمی و یوسف‌وند (۱۳۹۷) نشان داد که سرزندگی تحصیلی و شادکامی در پیش‌بینی خلاقیت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مؤثر است. در مطالعات خارجی، بلکول^۱ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی نشان دادند سرزندگی، احساس زنده‌بودن، نیرومندی و پرانرژی‌بودن است و شاخص مهمی از انگیزه کلی است. یافته‌ها حاکی از آن بود که سرزندگی دانشجویان ممکن است به تفاوت‌های مهم در سبک‌های تعامل معلم-دانشجو و کیفیت روابط دانشجو و معلم بستگی داشته باشد. پژوهشی توسط هاکتان^۲ (۲۰۱۹) با عنوان «رابطه انگیزه تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه بالیکزیر» انجام گرفته است. نتایج نشان داد بین انگیزه تحصیلی و پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد. یو و سین (۲۰۱۸) در پژوهشی نشان دادند تدریس مفهومی بر پیشرفت ریاضیات دانش‌آموزان تأثیر مثبت دارد، در حالی که با تأکید رویه در آموزش ریاضیات تأثیر منفی دارد. حمایت معلمان بر دستیابی ریاضیات دانش‌آموزی به طور غیر مستقیم بر خودکارآمدی دانش‌آموزان تأثیر گذاشت و همچنین، بر انگیزه دانش‌آموزان به دوره‌های ریاضی تأثیر گذاشت. پژوهشی توسط نانز و لئون (۲۰۱۶) با عنوان «نقش واسطه‌ای انگیزش درونی بر یادگیری در رابطه بین حمایت از استقلال و سرزندگی تحصیلی» در بین ۲۰۷ نفر از دانشجویان دانشگاه لاس پالماس اسپانیا^۳ صورت گرفته است. تئوری خودمختاری (استقلال) نشان داده است که حمایت از استقلال در کلاس با افزایش انگیزه درونی دانشجویان همراه است. همچنین، نتایج نشان داد درک دانشجویی از حمایت از استقلال تأثیر مثبتی بر یادگیری و سرزندگی تحصیلی دارد. در نتیجه، معلمان عناصر اصلی در ایجاد محیط پشتیبانی استقلال برای تقویت انگیزه درونی، یادگیری عمیق و سرزندگی در کلاس هستند.

1. Blackwell

2. Hactan

3. Las Palmas Spain university

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

بر اساس مدل مفهومی پژوهش، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر بیان می‌شود.
فرضیه اول: وضعیت انگیزش درونی، اشتیاق تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان شهر زاهدان مطلوب است.

فرضیه دوم: انگیزش درونی بر اشتیاق تحصیلی دانشجویان فرهنگیان شهر زاهدان تأثیر دارد.
فرضیه سوم: انگیزش درونی بر سرزندگی تحصیلی دانشجویان فرهنگیان شهر زاهدان تأثیر دارد.
فرضیه چهارم: سرزندگی تحصیلی بر اشتیاق تحصیلی دانشجویان فرهنگیان شهر زاهدان تأثیر دارد.

فرضیه پنجم: سرزندگی تحصیلی در رابطه انگیزش درونی و اشتیاق تحصیلی نقش میانجی دارد.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از منظر روش، توصیفی همبستگی از نوع معادلات ساختاری محسوب می‌شود. جامعه آماری در این پژوهش دانشجویان دانشگاه فرهنگیان شهر زاهدان به تعداد ۲۷۳۹ (۱۲۹۸ دختر و ۱۴۴۱ پسر) نفر بود که با استفاده از جدول کرجسی و مورگان، ۳۳۷ دانشجوی به عنوان نمونه انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش تصادفی ساده بود چرا که همه

دانشجویان از شانس مساوی برای انتخاب شدن برخوردار بودند. از بین ۳۳۷ پرسشنامه توزیع شده، ۳۱۰ پرسشنامه بازگشت داده شد.

در این پژوهش از سه ابزار برای گردآوری داده‌ها استفاده شده است.

الف) پرسشنامه انگیزش درونی: برای سنجش انگیزش درونی از پرسشنامه انگیزش درونی مک کالی^۲ و همکاران (۱۹۹۱) استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۱۵ گویه و ۴ مؤلفه؛ علاقه/ لذت (۱-۸-۱۱-۱۵)، تلاش (۳-۷-۱۰)، مهارت درک شده (۲-۵-۱۳)، تنش/ فشار (۱-۸-۱۱-۱۵) است. این پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرت (از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق) است. سیو و لوپز (۲۰۱۰) ضریب آلفای کرونباخ را برای کل پرسشنامه ۰/۷۹ و اعتبار آزمون-آزمون مجدد آن را ۰/۶۶ گزارش کرده‌اند (قمری، ۱۳۹۱). قمری (۱۳۹۱) و قمری و جعفری (۱۳۹۰) در پژوهش‌های خود این پرسشنامه را به کار گرفته و بیان کرده‌اند که این پرسشنامه از خصوصیات اعتبارسنجی قابل قبولی برخوردار است. در پژوهش حاضر برای بررسی روایی این پرسشنامه از نسبت روایی محتوایی^۳ و شاخص روایی محتوایی^۴ استفاده شد. این پرسشنامه در اختیار ۸ نفر از متخصصان رشته مدیریت آموزشی در دانشگاه سیستان و بلوچستان، دانشگاه علوم پزشکی و دانشگاه آزاد اسلامی زاهدان قرار گرفت. در پرسشنامه انگیزش درونی میزان نسبت روایی محتوایی برای کل پرسشنامه برابر با ۰/۹۵ و برای ابعاد علاقه/ لذت، تلاش، مهارت درک شده و تنش، به ترتیب، ۰/۹۵، ۰/۹۱، ۰/۹۱ و ۱/۰۰ و همچنین، مقدار شاخص روایی محتوایی برای کل پرسشنامه برابر با ۰/۹۷ و برای ابعاد علاقه، لذت، مهارت درک شده و تنش، به ترتیب، ۰/۹۷، ۰/۹۷، ۰/۹۵ و ۱ حاصل شد که با توجه به مقادیر به دست آمده روایی آن تأیید شد. برای سنجش همسانی درونی، ابتدا پرسشنامه در اختیار ۳۰ نفر از پاسخ‌دهندگان گذاشته شد و سپس ضریب آلفای کرونباخ آن محاسبه و ۰/۹۰ به دست آمد که نشان از همسانی درونی خیلی خوبی دارد.

1. Intrinsic Motivation Inventory (IMI) Questionnaire
2. McCallie
3. Content Validity Ratio (CVR)
4. Content Validity Index (CVI)

ب) پرسشنامه اشتیاق تحصیلی^۱: برای سنجش اشتیاق تحصیلی از پرسشنامه اشتیاق تحصیلی شافلی و همکاران (۲۰۰۲) که دارای ۱۷ گویه و ۳ مؤلفه؛ نیرومندی (سؤالات ۱ تا ۶)، وقف خود (سؤالات ۷ تا ۱۱) و جذب (سؤالات ۱۲ تا ۱۷) است، استفاده شد. این پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرت (از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق) است. دامنه نمره کلی مقیاس بین ۱۷ تا ۸۵ است. شافلی و همکاران (۲۰۰۲) روایی محتوایی مقیاس را با مراجعه به نظر برخی متخصصان و اساتید روان‌شناسی بررسی کردند. شافلی و همکاران (۲۰۰۲) پایایی کلی مقیاس اشتیاق تحصیلی را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۳ به دست آورده‌اند. همسانی درونی ابعاد مقیاس را برای ابعاد جذب، نیرومندی و وقف خود به ترتیب، برابر ۰/۷۳، ۰/۷۸ و ۰/۹۱ گزارش کرده‌اند (قدم‌پور و همکاران، ۱۳۹۶). در پژوهش حاضر برای بررسی روایی این پرسشنامه از نسبت روایی محتوایی و شاخص روایی محتوایی استفاده شد. پرسشنامه مورد نظر در اختیار ۸ نفر از متخصصان رشته مدیریت آموزشی در دانشگاه سیستان و بلوچستان، دانشگاه علوم پزشکی و دانشگاه آزاد اسلامی زاهدان قرار گرفت. در پرسشنامه اشتیاق تحصیلی میزان نسبت روایی محتوایی برای کل پرسشنامه برابر ۰/۹۴ و برای ابعاد نیرومندی، وقف خود و جذب، به ترتیب، ۰/۹۵، ۰/۹۵ و ۰/۹۱، و همچنین، مقدار شاخص روایی محتوایی برای کل پرسشنامه برابر با ۰/۹۶ و برای ابعاد آن، به ترتیب، ۰/۹۷، ۰/۹۷ و ۰/۹۵ حاصل شد که باتوجه به مقادیر به‌دست‌آمده روایی آن تأیید شد. برای سنجش همسانی درونی، ابتدا پرسشنامه در اختیار ۳۰ نفر از پاسخ‌دهندگان گذاشته شد. سپس، ضریب آلفای کرونباخ آن محاسبه و ۰/۷۲ به دست آمد که نشان‌دهنده همسانی درونی خیلی خوب است.

ج) پرسشنامه سرزندگی تحصیلی^۲: این پرسشنامه را دهقانی‌زاده و حسین‌چاری (۱۳۹۱) بر اساس مقیاس انگلیسی سرزندگی تحصیلی مارش و مارتین (۲۰۰۶) طراحی کردند. این پرسشنامه ۹ گویه دارد و نمره‌گذاری آن بر اساس مقیاس لیکرت پنج‌درجه‌ای (از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق) است. روایی محتوایی پرسشنامه را استادان صاحب‌نظر تأیید کرده و پایایی آن را ۰/۸۰ گزارش شده است (دهقانی‌زاده و حسین‌چاری، ۱۳۹۱). در پژوهش حاضر برای بررسی روایی این پرسشنامه از

1. Academic Engagement Questionnaire

2. Academic Buoyancy Questionnaire

نسبت روایی محتوایی و شاخص روایی محتوایی استفاده شد. پرسشنامه مورد نظر در اختیار ۸ نفر از متخصصان رشته مدیریت آموزشی در دانشگاه سیستان و بلوچستان، دانشگاه علوم پزشکی و دانشگاه آزاد اسلامی زاهدان قرار گرفت. در پرسشنامه سرزندگی تحصیلی میزان نسبت روایی محتوایی برای کل پرسشنامه برابر ۱ و همچنین، مقدار شاخص روایی محتوایی برای کل پرسشنامه برابر ۱ حاصل شد که با توجه به مقادیر به دست آمده روایی آن تأیید شد. برای سنجش همسانی درونی، ابتدا پرسشنامه در اختیار ۳۰ نفر از پاسخ دهندگان گذاشته شد. سپس، ضریب آلفای کرونباخ آن محاسبه شد که ۰٫۷۵ به دست آمد که نشان دهنده همسانی درونی خوب است.

یافته‌های پژوهش

از بین ۳۱۰ نفر دانشجویان شرکت کننده در پژوهش، ۲۰۱ نفر دانشجو دختر، ۱۰۹ نفر دانشجو پسر، از نظر مقطع تحصیلی، ۳۰۰ نفر لیسانس و ۱۰ نفر فوق لیسانس، از نظر وضعیت تأهل ۲۷۲ نفر مجرد و ۳۸ نفر متأهل و از نظر سنی، ۳۱۳ درصد ۱۹ سال، ۴۱٫۳ درصد ۲۰ سال، ۲۱٫۳ درصد ۲۱ سال و ۶٫۱ درصد ۲۲ سال داشتند.

فرضیه اول: وضعیت انگیزش درونی، اشتیاق تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان شهر زاهدان مطلوب است.

برای بررسی وضعیت انگیزش درونی، اشتیاق تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانشجویان از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد، زیرا محقق قصد دارد مطلوبیت میانگین وضعیت انگیزش درونی، سرزندگی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی دانشجویان را با یک عدد فرضی مقایسه کند.

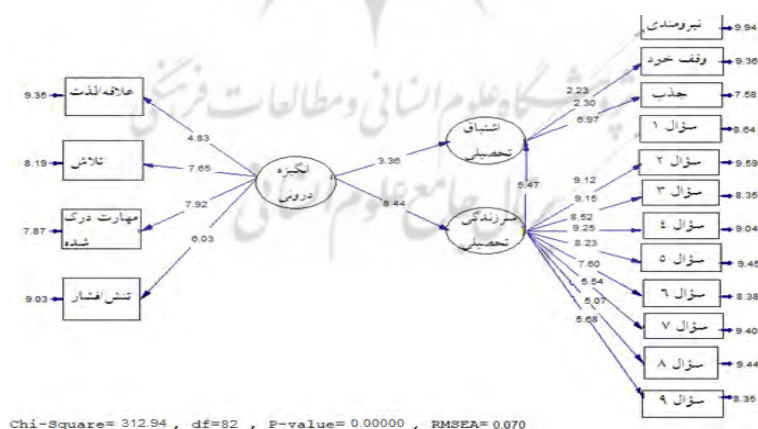
جدول ۱. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای متغیرهای پژوهش

میانگین	انحراف معیار	میانگین ملاک	اختلاف میانگین	آماره تی	درجه آزادی	فاصله اطمینان ۹۵ درصد	
						سطح معناداری	حد بالا / حد پایین
۲٫۹۹	۰٫۸۶۶	۳	-۰٫۰۱	-۰٫۱۸۴	۳۰۹	۰٫۰۰۰	۰٫۰۸۷ / -۰٫۱۰۶
۳٫۳۹	۰٫۷۰۲	۳	۰٫۳۹	۱۰٫۰۲۶	۳۰۹	۰٫۰۰۰	۰٫۴۷۸ / ۰٫۳۲۱
۳٫۶۴۱	۱٫۰۳۲	۳	۰٫۶۴۱	۱۰٫۹۴۷	۳۰۹	۰٫۰۰۰	۰٫۷۵۷ / ۰٫۵۲۶

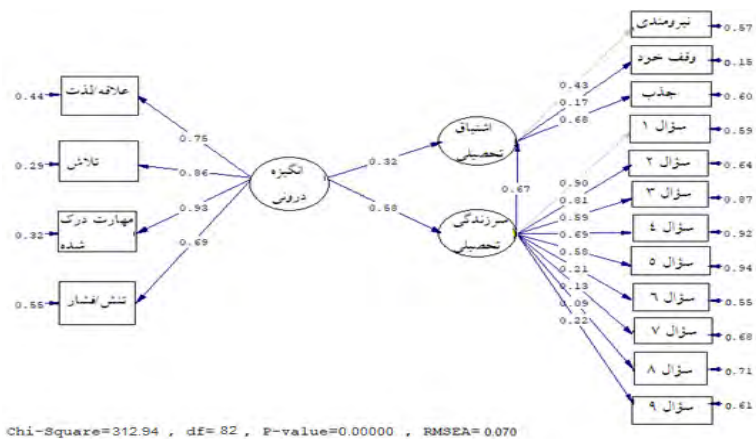
نتایج جدول ۱ در خصوص وضعیت انگیزش دانشجویان درونی حاکی از آن بود که میانگین و انحراف معیار $۰,۸۶۶ \pm ۲,۹۹$ با میانگین ملاک (۳) و اختلاف میانگین $(-۰,۰۱)$ است. تی محاسبه شده برابر با $-۰,۱۸۴$ - با درجه آزادی ۳۰۹ در سطح ۹۹ درصد معنادار است. بنابراین می توان نتیجه گرفت که با توجه به اختلاف میانگین اندک، انگیزش درونی دانشجویان در حد مطلوب است. نتایج وضعیت اشتیاق تحصیلی دانشجویان حاکی از آن بود که میانگین و انحراف معیار $۰,۷۰۲ \pm ۳,۳۹$ با میانگین ملاک (۳,۵) و اختلاف میانگین $(۰,۳۹)$ است. تی محاسبه شده برابر با $۱۰,۰۲۶$ با درجه آزادی ۳۰۹ در سطح ۹۹ درصد معنادار است. بنابراین، می توان نتیجه گرفت که با توجه به اینکه میانگین اشتیاق تحصیلی از میانگین ملاک بیشتر است، در نتیجه، اشتیاق تحصیلی دانشجویان در حد مطلوب است. نتایج وضعیت سرزندگی تحصیلی دانشجویان حاکی از آن بود که میانگین و انحراف معیار $۱,۰۳۲ \pm ۳,۶۴۱$ با میانگین ملاک (۳) و اختلاف میانگین $(۰,۶۴۱)$ است. تی محاسبه شده برابر با $۱۰,۹۴۷$ با درجه آزادی ۳۰۹ در سطح ۹۹ درصد معنادار است. بنابراین، می توان نتیجه گرفت که با توجه به اختلاف میانگین و اینکه میانگین سرزندگی تحصیلی از میانگین ملاک بیشتر است، سرزندگی تحصیلی دانشجویان در حد مطلوب است.

در ادامه، برای پاسخ به فرضیه های ۲، ۳، ۴ و ۵ پژوهش از مدل معادلات ساختاری استفاده شد.

یافته های تحلیل این فرضیه های پژوهش در شکل ۲ و ۳ و جدول ۲ نشان داده شده است.

شکل ۲. مقادیر معناداری تی حاصل از الگویابی معادلات ساختاری

شکل ۳. مقادیر ضرایب استاندارد شده حاصل از الگویابی معادلات ساختاری

جدول ۲. اثرات مستقیم، غیر مستقیم، کل و واریانس تبیین شده متغیرها

اثر	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	اثر کل	R ²
به اشتیاق تحصیلی از				۰٫۸۰
انگیزش درونی	**۰٫۳۲	۰٫۴۲	۰٫۷۴	
سرزندگی تحصیلی	**۰٫۶۷	-	**۰٫۶۷	
به سرزندگی تحصیلی از				۰٫۳۲
انگیزش درونی	**۰٫۵۸	-	**۰٫۵۸	

** سطح معناداری ۹۹ درصد

شکل ۲، اعداد معناداری (t) بین انگیزش درونی و اشتیاق تحصیلی ۳٫۳۵، انگیزش درونی و سرزندگی تحصیلی ۸٫۴۴، همچنین اشتیاق تحصیلی و سرزندگی تحصیلی ۵٫۴۷ را نشان می‌دهد که چون این مقدار بزرگتر از ۱٫۹۶ است؛ بنابراین تأثیر انگیزش درونی بر اشتیاق تحصیلی؛ انگیزش درونی بر سرزندگی تحصیلی؛ و اشتیاق تحصیلی بر سرزندگی تحصیلی معنادار است. شکل ۳، ضریب استاندارد (همبستگی) بین انگیزش درونی و اشتیاق تحصیلی ۰٫۳۲، انگیزش درونی و سرزندگی تحصیلی ۰٫۵۸، همچنین اشتیاق تحصیلی و سرزندگی تحصیلی ۰٫۶۷ را نشان می‌دهد. با

توجه به جدول ۲ اثر غیر مستقیم انگیزش درونی بر اشتیاق تحصیلی (۰/۴۲) معنادار است. از آنجا که این اثر به واسطه سرزندگی تحصیلی، بر اشتیاق تحصیلی وارد می‌شود، نقش میانجی این متغیر در ارتباط انگیزش درونی بر اشتیاق تحصیلی تأیید می‌شود. بنابراین، چهار فرضیه دیگر پژوهش تأیید شد (جدول ۳).

جدول ۳. خلاصه یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش

نتیجه	P	ضریب مسیر	فرضیه‌های ۲، ۳، ۴ و ۵ پژوهش
تأیید شد.	۰/۰۱	۰/۳۲	انگیزش درونی بر اشتیاق تحصیلی دانشجویان فرهنگیان اثر دارد.
تأیید شد.	۰/۰۱	۰/۵۸	انگیزش درونی بر سرزندگی تحصیلی دانشجویان فرهنگیان اثر دارد.
تأیید شد.	۰/۰۱	۰/۶۷	سرزندگی تحصیلی بر اشتیاق تحصیلی دانشجویان فرهنگیان دارد.
تأیید شد.	۰/۰۱	۰/۴۲	انگیزش درونی بر اشتیاق تحصیلی از طریق سرزندگی تحصیلی تأثیر غیر مستقیم دارد.

جدول ۴. شاخص‌های برازش برای مدل معادلات ساختاری

شاخص	کای دو / درجه آزادی	RMSEA	GFI	AGFI	CFI	NFI	IFI
مقدار محاسبه شده	۳/۸۱	۰/۰۷۰	۰/۹۲	۰/۹۵	۰/۹۳	۰/۹۱	۰/۹۱
سطح قابل قبول	< ۵	< ۰/۰۸	> ۰/۹۰	> ۰/۹۰	> ۰/۹۰	> ۰/۹۰	> ۰/۹۰
نتیجه	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب

با توجه به مقادیر شاخص‌ها در جدول ۴، شاخص کای دو به درجه آزادی، هر چه از مقدار ۵ کوچکتر باشد، دارای برازش بهتری است. بر اساس نوشته زیر شکل‌های ۲ و ۳، مقدار درجه آزادی ۸۲ و مقدار کای دو ۳۱۲/۹۴ است. بنابراین، حاصل مقدار کای دو به درجه آزادی، ۳/۸۱ به دست می‌آید که مقداری کوچکتر از ۵ باشد، بنابراین، قابل قبول است. با توجه به مقدار RMSEA به دست آمده برابر ۰/۰۷۰ است، از برازش قابل قبولی برخوردار است. با توجه به اینکه مقدار شاخص GFI به دست آمده برابر با ۰/۹۲ است، این شاخص قابل قبول و مناسب است. شاخص IFI یا شاخص برازندگی فزاینده برابر با ۰/۹۰ به دست آمد، که چون بیشتر از ۰/۹ است و قابل قبول و مناسب است. شاخص CFI یا شاخص برازش تطبیقی برابر با ۰/۹۳ به دست آمد که بزرگتر از ۰/۹ است. بنابراین

قابل قبول و مناسب است. شاخص NFI برابر با ۰/۹۱ است. بنابراین، قابل قبول و مناسب است. شاخص AGFI: با توجه به اینکه مقدار به دست آمده برابر با ۰/۹۵ و بزرگتر از ۰/۹ است. قابل قبول و مناسب است (انصاری فرد، ۱۳۹۶).

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر انگیزش درونی بر اشتیاق تحصیلی با نقش میانجی سرزندگی تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان شهر زاهدان انجام گرفت. با توجه به داده‌های به دست آمده و تحلیل‌های صورت گرفته، نتایج یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه اول پژوهش نشان داد وضعیت انگیزش درونی، اشتیاق تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان مطلوب است. سیف (۱۳۹۲) بیان داشته است یکی از عوامل روان‌شناختی مهم در بحث انتخاب شغل، انگیزه است. انگیزه از موضوعات و مفاهیم اساسی در مدیریت سرمایه انسانی است. هر شغلی انگیزه خاص خود را می‌طلبد و دانشجومعلمانی که وارد این شغل خطیر شده‌اند، حتماً انگیزه ای برای انتخاب داشته‌اند. یافته این فرضیه پژوهش با یافته پژوهش جوادی و فاریابی (۱۳۹۶) که در پژوهشی نشان دادند انگیزه‌های درونی و بیرونی دانشجویان در وضعیت مناسبی قرار دارد، همسو است. در پژوهشی دیگر نکاوند، جعفری و آراسته (۱۳۹۷) بیان داشتند اشتیاق تحصیلی دانشجویان بالاتر از حد متوسط است. بنابراین، یافته این فرضیه با یافته پژوهش نکاوند، جعفری و آراسته (۱۳۹۷) همسویی دارد. نتایج پژوهش بهمنی و همکاران (۱۳۹۸) نشان داد سرزندگی و انگیزش تحصیلی دانشجویان در وضعیت مطلوبی قرار داشت. همچنین، ادراک دانشجویان از محیط یادگیری، پیش‌بینی‌کننده سرزندگی و انگیزش تحصیلی آن‌ها بود و تمامی مؤلفه‌های ادراک دانشجویان از محیط یادگیری قادر به پیش‌بینی سرزندگی دانشجویان بودند. علت این همسویی را چنین می‌توان بیان داشت که دانشجویان دانشگاه فرهنگیان بنا بر شرایط متفاوتی که دارند از نظر دریافت حقوق، معاف شدن از سربازی، احتساب سنوات تدریس به عنوان سنوات خدمت و اطمینان از داشتن شغل نسبت به دانشجویان دانشگاه‌های دیگر کشور (دانشگاه‌های دولتی، آزاد اسلامی، پیام نور و ...) دارای وضعیت مطلوبی در انگیزه درونی، اشتیاق تحصیلی و سرزندگی تحصیلی می‌باشند. بنابراین، در تبیین نتایج

این فرضیه می‌توان گفت که دانشجویان دانشگاه فرهنگیان با توجه به اینکه مسئولیت تربیت و آموزش نسل آینده را بر عهده دارند، توجه به انگیزه و اشتیاق به تحصیل آنان، از اهمیت بالایی برخوردار است. دانشجویانی که انگیزه بالایی دارند با کوشش و جدیت بیشتری به تحصیل می‌پردازند. با وجود آنکه بعضی از دانشجویان به طور طبیعی به یادگیری علاقه‌مند هستند، اما بسیاری از دانشجویان را باید نسبت به یادگیری ترغیب و تشویق کرد. یادگیری مؤثر در کلاس بستگی به قابلیت و توانایی استاد در تحریک و تشویق به درس دارد. پس می‌توان گفت اشتیاق و انگیزه‌ای که دانشجویان را به کلاس می‌آورد، کاملاً تحت تأثیر مسائل کلاسی و آنچه در کلاس صورت می‌گیرد، خواهد بود.

یافته آزمون فرضیه دوم نشان داد که انگیزش درونی بر اشتیاق تحصیلی تأثیر مستقیم دارد. یافته‌های حاصل از این فرضیه، با یافته‌های پژوهش‌های پژهش‌نعمی و پیریایی (۱۳۹۶) که نشان دادند رابطه مثبت و معنادار بین ابعاد انگیزش تحصیلی درونی و بیرونی با اشتیاق تحصیلی اشتیاق تحصیلی وجود دارد، و یافته پژوهش چمنی، عجم و سلم‌آبادی (۱۳۹۸) که بیان داشتند بین انگیزش تحصیلی و اشتیاق تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین، بین انگیزش تحصیلی و خرده‌مؤلفه‌های اشتیاق عاطفی و اشتیاق شناختی نیز رابطه معنادار مثبتی وجود دارد؛ و نتایج تحلیل رگرسیونی نیز نشان داد که انگیزش تحصیلی می‌تواند اشتیاق تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی کند؛ و همچنین، با نتایج پژوهش فورر، اسکینر و پیتزر (۲۰۱۴) که نشان دادند کیفیت روابط بین معلم و دانش‌آموز بر انگیزه تحصیلی، انعطاف‌پذیری و نشاط تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر است؛ همسو است. در تبیین علت همسویی یافته‌ها و با توجه به اینکه رابطه بین انگیزش درونی و اشتیاق تحصیلی تأیید شد، می‌توان گفت، انگیزه تحصیلی درونی باعث افزایش اعتماد به نفس، خودکارآمدی می‌شود و در نهایت، اشتیاق به تحصیل دانشجویان را افزایش می‌دهد. انگیزش درونی باعث می‌شود تا دانشجویان فعالیت‌های آموزشی را عاملی در جهت برآوردن نیازهای خود در نظر بگیرند و در نتیجه، تحصیل را امری بااهمیت تصور کند و بدین ترتیب، اشتیاق او به تحصیل افزایش یابد. انگیزه درونی به واسطه افزایش حل مسئله، تصمیم‌گیری منجر به افزایش توانایی، آگاهی از علائق، نقاط قوت و ضعف‌ها، و

اعتماد به نفس و خلاقیت باعث افزایش اشتیاق به تحصیل می‌شوند. سرزندگی تحصیلی و انگیزه از جمله عوامل تعیین‌کننده موفقیت در دانشگاه است.

یافته حاصل از آزمون فرضیه سوم پژوهش نشان داد انگیزش درونی بر سرزندگی تحصیلی دانشجویان فرهنگیان شهر زاهدان تأثیر مستقیم دارد. یافته این فرضیه، با یافته‌های پژوهش‌های پیرانی، تقوایی و میرزایی (۱۳۹۷) که در پژوهشی نشان دادند بین اشتیاق تحصیلی و سرزندگی با انگیزه پیشرفت رابطه معناداری وجود دارد؛ پژوهش عظیمی و همکاران (۱۳۹۷) نشان دادند که تمامی مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی (امیدواری، تاب‌آوری، خوش‌بینی و خودکارآمدی) و اشتیاق تحصیلی توان پیش‌بینی تغییرات سرزندگی تحصیلی، به صورت مثبت دارند؛ و با پژوهش جلیلیان، قلیزاده و عظیم‌پور (۱۳۹۷) که در پژوهشی بیان داشتند بین اشتیاق تحصیلی و سرسختی روان‌شناختی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و این دو متغیر پیش‌بینی ۲۹ درصد از تغییرات سرزندگی تحصیلی را دارند، همسویی دارد. در تبیین یافته این فرضیه و دلیل همسویی آن با یافته‌های پژوهش دیگر محققان می‌توان گفت محیط یادگیری در دانشگاه تأثیر مثبت و مؤثری در ایجاد انگیزه دانشجویان دارند. دانشجویانی که انگیزه بالایی دارند، سرزندگی تحصیلی بیشتری را تجربه خواهند کرد، به آینده تحصیلی خود امیدوارتر و برای موفقیت بیشتر و خودکارآمدی بالاتر تلاش می‌کنند. افزایش عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان به معنای موفقیت و پیشرفت کودکان، نوجوانان و آینده‌سازان، نسل آینده است. با توجه به تأیید رابطه بین اشتیاق تحصیلی و سرزندگی تحصیلی، عملکرد این دانشجویان در گرو داشتن اشتیاق و سرزندگی تحصیلی است. زیرا عملکرد تحصیلی شامل زیرمجموعه‌های متعدد شناختی، هیجانی و انگیزشی است. دانشجویانی که از لحاظ شناختی و عاطفی در یادگیری اشتیاق نشان می‌دهند نسبت به دانشجویانی که سطوح پایین‌تری از اشتیاق شناختی و عاطفی را دارند، رغبت بیشتری برای صرف وقت و تلاش کافی در تکالیف و مطالعات از خود نشان داده و کارآمدی و اصرار بیشتری در مواجهه با مشکلات و مسائل دارند.

یافته حاصل از آزمون فرضیه چهارم پژوهش نشان داد که سرزندگی تحصیلی هم باعث اشتیاق تحصیلی دانشجویان می‌شود. یافته‌های این فرضیه با پژوهش عباسی، عایدی، شفیعی (۱۳۹۵) که نشان داد با توجه به نبود همبستگی بین سرزندگی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی و خرده‌مقیاس‌های

آن سرزندگی تحصیلی قدرت پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی را نداشت، اما بهزیستی اجتماعی توان پیش‌بینی ۳۳ درصد از واریانس اشتیاق تحصیلی را داشت؛ غیر همسو است و با یافته پژوهش پیرانی، تقوایی و میرزایی (۱۳۹۷) که نشان دادند بین اشتیاق تحصیلی و سرزندگی با انگیزه پیشرفت رابطه معناداری وجود دارد؛ همسویی دارد.

با توجه به این یافته می‌توان به این واقعیت اشاره کرد که سرزندگی تحصیلی می‌تواند فراگیران را توانا کند تا به طور موفقیت‌آمیزی با موانع و چالش‌های تحصیلی همچون نمرات ضعیف، فشار امتحان، تکالیف سخت و دشواری که در طول تحصیل رخ می‌دهد، مقابله کند. وقتی فردی کاری را به طور خود جوش انجام می‌دهد، نه تنها احساس خستگی و ناامیدی به او دست نمی‌دهد، بلکه احساس می‌کند انرژی و نیروی او افزایش یافته که این می‌تواند نشانه اشتیاق به تحصیل و یادگیری را به دنبال داشته باشد. اما علت نا همسویی با یافته پژوهش عباسی و همکاران (۱۳۹۵) را می‌توان چنین بیان داشت که پژوهش وی بر روی دانشجویان پرستاری انجام گرفته در صورتی که پژوهش حاضر بر روی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان انجام گرفته و بخشی از علت عدم همسویی یافته‌ها را متفاوت بودن ساز و کار دو دانشگاه علوم پزشکی و فرهنگیان باشد و همچنین، نوع متفاوت رشته پرستاری با رشته‌های دانشگاه فرهنگیان از نظر سختی محتوا و حساسیت بالای شغل پرستاری می‌توان بیان کرد.

یافته حاصل از آزمون فرضیه پنجم نشان داد سرزندگی تحصیلی تاثیر غیر مستقیم در رابطه بین انگیزش درونی با اشتیاق تحصیلی دارد. از آنجا که تاکنون در پژوهشی به بررسی همزمان این سه متغیر با هم پرداخته نشده است، نمی‌توان در این بخش به شکل مستقیم با یافته‌های پژوهش محققان دیگر مقایسه کرد. همچنین، در فرضیه‌های دوم، سوم و چهارم پژوهش به تاثیر مستقیم دو به دو متغیرها اشاره شد. بنابراین، در این بخش می‌توان گفت یافته‌های این فرضیه با یافته‌های پژوهش‌های نعیمی و پیرانی (۱۳۹۶)، چمنی، عجم و سلم‌آبادی (۱۳۹۸)، تقوایی و میرزایی (۱۳۹۷)، عظیمی و همکاران (۱۳۹۷)، جلیلیان، قلیزاده و عظیم‌پور (۱۳۹۷)، فورر، اسکینر و پیتزر (۲۰۱۴)، نکاوند، جعفری و آراسته (۱۳۹۷)، جوادی و فاریابی (۱۳۹۶)، و بهمنی و همکاران (۱۳۹۸) همسو است. در

تبیین یافته حاصل از این پژوهش می‌توان گفت دانشجویانی که دارای سرزندگی تحصیلی بالا باشند برای رسیدن به موفقیت از خود تلاش بیشتری نشان می‌دهند و باور دارند با تلاش و پشتکار می‌توانند به سطح مطلوب عملکرد برسند. همان‌طور که نتایج این پژوهش در فرضیه‌های قبلی هم نشان داد انگیزش درونی باعث سرزندگی تحصیلی می‌شود و سرزندگی تحصیلی نقش میانجی دارد و هم به صورت مستقیم باعث اشتیاق تحصیلی می‌شود و هم انگیزش درونی از طریق سرزندگی تحصیلی باعث افزایش اشتیاق تحصیلی می‌شود. این پژوهش مانند هر پژوهشی دارای محدودیت‌هایی است، از جمله نتایج مربوط به یک دوره زمانی است که داده‌ها جمع‌آوری شده‌اند گذشت زمان ممکن است سبب تغییر نتایج شود. پرسشنامه، خود به عنوان یک محدودیت تلقی می‌شود. بدین معنا که پرسشنامه، نگرش افراد را بررسی می‌کند، نه واقعیت را، که این امر می‌تواند به عنوان یک محدودیت تلقی شود. در صورتی که اگر شرایط مهیا بود که بتوان از روش‌های مصاحبه، مشاهده و سایر فنون بهره‌گرفت شاید محقق می‌توانست به نتایج کامل‌تری دست یابد.

در راستای دستاوردهای حاصل از این پژوهش می‌توان پیشنهادهایی را به دانشگاه فرهنگیان ارائه داد که در ادامه به آن‌ها اشاره شده است:

- پیشنهاد می‌شود که مسئولان و برنامه‌ریزان آموزشی تدابیر لازم را برای ارائه آموزش‌های لازم و برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی برای بهبود مهارت‌ها و افزایش انگیزش درونی دانشجویان را مد نظر قرار دهند.

- عوامل فردی و دانشگاهی اشتیاق تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی تأثیر مهمی دارند و از آنجا که پیشرفت تحصیلی دانشجویان فرهنگیان با آینده جامعه ارتباط دارد باید مسئولان دانشگاه‌ها در زمینه پایین بودن میزان اشتیاق دانشجویان، به مؤلفه‌های اشتیاق تحصیلی از جمله اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری توجه بیشتری کنند.

- توجه دقیق‌تر به عواملی از جمله امید، حمایت‌های اجتماعی و خانوادگی، ایجاد انگیزه در جهت تقویت خودکارآمدی و خودمدیریتی و همچنین، محتوای دروس، انتخاب مدرسین و روش‌های تدریس و برنامه‌ریزی‌های آموزشی و رفاهی می‌تواند به ارتقای اشتیاق تحصیلی در دانشجویان به خصوص در دانشگاه فرهنگیان کمک کند.

- مسئولان آموزش و پرورش می‌توانند با برگزاری دوره‌های ضمن خدمت برای دانشجویان دانشگاه فرهنگیان ضمن ارتقای انگیزه درونی دانشجویان، به آن‌ها راهکارهایی از جمله توجه به مهارت‌های فردی و اجتماعی، توجه به علایق و خلاقیت آن‌ها، استفاده از تدریس هوشمند و گروهی و مشارکت و ... با هدف ارتقای اشتیاق تحصیلی آموزش دهند.
- برای افزایش اشتیاق و سرزندگی دانشجویان شرایطی به منظور ایجاد رقابت سالم، خودمختاری و دریافت بازخورد مثبت فراهم شود. در این ارتباط، ایجاد فرصتی برای تفکر، تفحص، تحقیق، انتقاد سازنده، تشویق و تقویت بهنگام، افزایش اعتماد به نفس می‌تواند کارساز باشد.

منابع

- ابراهیمی بخت، حبیب‌اله، یاراحمدی، یحیی، اسدزاده، حسن، و احمدیان، حمزه (۱۳۹۸). اثربخشی برنامه آموزشی سرزندگی تحصیلی بر عملکرد تحصیلی، اشتیاق تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان. *تدریس پژوهی*، ۶(۲)، ۱۸۲-۱۶۳.
- انصاری فرد، سیدسعید (۱۳۹۶). *مدل‌سازی معادلات ساختاری با نرم‌افزار لیزرل*. چاپ اول، تهران: انتشارات کتاب ماه.
- بهمنی، جمشید، مستطاب، رزیتا، شمالی‌نژاد، مریم، مالکی، آناهیتا، و مباشری، فاطمه (۱۳۹۸). بررسی سرزندگی و انگیزش تحصیلی دانشجویان براساس ادراک آن‌ها از محیط یادگیری در دانشکده علوم پزشکی آبادان. *تحقیقات سلامت در جامعه*، ۵(۲)، ۴۰-۳۱.
- پیرانی، ذبیح‌الله، تقوایی، داوود، و میرزایی، محمدطاهر (۱۳۹۷). بررسی رابطه اشتیاق تحصیلی و سرزندگی با انگیزه پیشرفت در دانش‌آموزان نایبای شهر اراک. *چهارمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روان‌شناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی*، تهران، مؤسسه آموزش عالی مهر اروند، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار.
- توان، بهمن، قمی، مهین، مسلمی، زهرا، جعفری‌پور، حسن، محمودی، عبدالله، و مسلمی، اعظم (۱۳۹۸). رابطه هوش معنوی با اشتیاق تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اراک. *آموزش در علوم پزشکی*، ۷(۱۹)، ۲۴۷-۲۳۹.
- جلیلیان، سهیلا، عظیم‌پور، احسان، و قلیزاده، نعمت‌اله (۱۳۹۷). پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی بر اساس اشتیاق تحصیلی و سرسختی روان‌شناختی در دانش‌آموزان دوره متوسطه. *مطالعات آموزشی و آموزشگاهی*، ۷(۱)، ۱۴۰-۱۲۳.
- جوادی، عباس، و فاریابی، رضا (۱۳۹۶). رابطه ابعاد انگیزش با عملکرد تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. *راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*، ۹(۲)، ۱۴۹-۱۴۲.
- چمنی، محمد، عجم، علی‌اکبر، و سلم‌آبادی، مجتبی (۱۳۹۸). بررسی نقش هوش اجتماعی و انگیزش تحصیلی در اشتیاق تحصیلی دانشجویان رشته پرستاری دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. *توسعه آموزش جندی شاپور*، ۸(۴)، ۳۹۹-۴۰۸.

- دهقانی زاده، محمدحسین، حسین چاری، مسعود، مرادی، مرتضی، و سلیمانی خشاب، عباسعلی (۱۳۹۳). سرزندگی تحصیلی و ادراک از الگوهای ارتباطات خانواده و ساختار کلاس؛ نقش واسطه‌ای ابعاد خودکارآمدی. *روان‌شناسی تربیتی*، ۱۰(۳۲)، ۱-۳۰.
- دهقانی زاده، محمدحسین، و حسین چاری، مسعود (۱۳۹۱). سرزندگی تحصیلی و ادراک از الگوی ارتباطی خانواده؛ نقش واسطه‌ای خودکارآمدی. *مطالعات آموزش و یادگیری*، ۴(۲)، ۴۷-۲۱.
- رفیعی، محسن، برقی، عیسی، و شیخ‌علیزاده، سیاوش (۱۳۹۸). بررسی رابطه بین فضای آموزشی و سرزندگی تحصیلی با نقش تعدیل‌کننده اهداف پیشرفت اجتماعی در دانشجویان دانشکده پرستاری تبریز. *استراتژی آموزشی*، ۱۲(۴)، ۸۱-۹۰.
- زلالی، بهرام، و قربانی، فرهاد (۱۳۹۶). مقایسه انگیزش تحصیلی و اشتیاق به مدرسه در دانش‌آموزان با و بدون نارساخوانی. *ناتوانی‌های یادگیری*، ۳(۴)، ۵۸-۴۴.
- سماوی، سیدعبدالوهاب، و نجارپوریان، سمانه (۱۳۹۸). بررسی رابطه درگیری‌های تحصیلی، خودکارآمدی و انگیزش تحصیلی با پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان دبیرستانی شهر بندرعباس. *راهبردهای شناختی در یادگیری*، ۴(۷)، ۷۱-۹۲.
- سیف، علی‌اکبر (۱۳۹۲). *روان‌شناسی پرورشی نوین*. ویرایش هفتم، چاپ دوم، تهران: انتشارات دوران.
- عباسی، محمد، درگاهی، سجاد، محمدعلیپور، زهرا، و مهرابی، علی (۱۳۹۵). رابطه بین جو روانی اجتماعی کلاس درس با انگیزش (درونی بیرونی) و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی شهرستان هرسین. *همایش منطقه‌ای روان‌شناختی کودک و نوجوان، کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه*.
- عباسی، محمد، عایدی، نوید، و شفیعی، حامد (۱۳۹۵). نقش بهزیستی اجتماعی و سرزندگی تحصیلی در پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اراک. *مدیریت پرستاری*، ۸(۶)، ۵۴-۴۹.
- عظیمی، داوود، قدیمی، سعید، خازان، کاظم، و درگاهی، سجاد (۱۳۹۷). نقش سرمایه‌های روان‌شناختی و انگیزه تحصیلی در سرزندگی تحصیلی و تعلل در تصمیم‌گیری دانشجویان پرستاری اهواز. *آموزش در علوم پزشکی*، ۴(۳)، ۱۵۳-۱۴۳.

فولادی، علی، کجباف، محمد، و قمرانی، علی (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش مهارت‌شناسی تحصیلی بر معنای تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر مقطع سوم در دوره اول دبیرستان شهر مشهد. *پژوهش در مدرسه*، ۳(۱۵)، ۹۳-۱۰۳.

قدمپور، عزت‌اله، قاسمی پیربلوطی، محمد، حسنونند، باقر، و خلیلی گشنیگانی، زهرا. (۱۳۹۶). ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان. *اندازه‌گیری تربیتی*، ۸(۲۹)، ۱۶۷-۱۸۴.

قمری، محمد (۱۳۹۱). رابطه بین سرمایه اجتماعی و انگیزش درونی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه شهر کرج. *آموزش و ارزشیابی*، ۲۲(۱)، ۵۸-۴۵.

قمری، محمد، و جعفری، اصغر (۱۳۹۰). رابطه بین مؤلفه‌های انگیزش درونی و شادی در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر کرج. *علوم رفتاری*، ۸(۱۰۶-۹۳).

نعامی، عبدالزهرا، و پیریایی، صالحه (۱۳۹۶). رابطه ابعاد انگیزش تحصیلی با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان سال سوم دبیرستان‌های شهر اهواز. *پژوهش در نظام‌های آموزشی*، ۱(۲)، ۴۲-۲۹. نکاوند، مهراندخت، جعفری، پریش و آراسته، حمیدرضا (۱۳۹۷). اشتیاق تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی و نقش محیط یاددهی و یادگیری در آن. *علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی*، ۲۸(۱)، ۶۵-۵۸.

ویسکرمی، حسن، و یوسف‌وند، لیلا (۱۳۹۷). بررسی نقش سرزندگی تحصیلی و شادکامی در پیش‌بینی خلاقیت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان. *پژوهش در علوم پزشکی*، ۱۰(۲)، ۳۷-۲۸.

Bastik, G. (2013). Validity and reliability of Turkish form of children's self-efficacy scale on Turkish primary school students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 4082-4086.

Blackwell, J., Miksza, P., Evans, P., & Mcpherson. (2020). Student Vitality, teacher engagement, and rapport in studio music instruction. *Original Research ARTICLE*, 3(7), 15-29.

Blaskovaa, M. (2014). Influencing Academic Motivation, Responsibility and Creativity. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 15(9), 415-425.

Ciampa, K. (2014). Learning in a mobile age: An investigation of student motivation. *Computer Assisted Learning*, 30(1), 82-96.

Eren, A. (2012). Prospective teachers' interest in teaching, professional plans about teaching and career choice satisfaction: A relevant framework? *Australian Journal of Education*, 56(3), 303-318.

- Furrer, C. J., Skinner, E. A. & Pitzer, J. R. (2014). The influence of teacher and peer relationships on students' classroom engagement and everyday motivational resilience. *National Society for the Study of Education*, 113(1), 101-123.
- Haktan, A. (2019). The Relationship between Academic Motivation and Academic Achievement of the Students. *Asian Journal of Education and Training*, 2(5), 309-315.
- Makara, K., & Karabenick, S. (2017) Longitudinal high school research revealed: using surveys to assess student motivation and social networks. In: SAGE Research Methods Cases Part 2 [online]. SAGE Publications.
- Marina, S., Lemos, A., & Veríssimo, L. (2014). The relationships between intrinsic motivation, extrinsic motivation, and achievement, along elementary school, *International Conference on Education & Educational Psychology*, 930-938.
- Martin, A. J., & Marsh, H. W. (2006). Academic buoyancy and its psychological and educational correlates: A construct validity approach. *Psychology in the Schools*, 43(3), 267-282.
- Nunez, J., & León, J. (2016). The mediating effect of intrinsic motivation to learn on the relationship between student's autonomy support and vitality and deep learning, *The Spanish Journal of Psychology*, 19(2), 1-8.
- Roness, D. (2011). Still motivated? The motivation for teaching during the second year in the profession. *Teaching and Teacher Education*, 27(3), 628-638.
- Sarita, M., & Sonia, T. (2016). Quality assurance in teacher education: A critical issue. *International Journal of Applied Research*, 8(2), 735-739.
- Singh, A. (2008). Professional development and perspectives of science teachers: An extracurricular science program for gifted middle school students. The University of Iowa.
- Teacher Education Ministerial Advisory Group (TEMAG). (2015). *Action now: Classroom ready teachers*. Canberra, Australia: Commonwealth of Australia.
- Yu, R., & Singh, K. (2018). Teacher support, instructional practices, student motivation, and mathematics achievement in high school. *The Journal of Educational Research*, 111(1), 81-94.